ואימא צוה [צוה] דיום הכפורים דכתיב [1]ויעש כאשר צוה ה' את משה דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשיה ואין דנין צוה דלאחר עשיה מצוה דלפני עשיה ואימא צוה דקרבנות דכתיב [2]ביום צותו את בני ישראל דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה ומאי נפקא מינה [א]והתנא דבי רבי ישמעאל [3]ושב הכהן [4]ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן לכפר אלו מעשה יום הכפורים ואימא כפרה דקרבנות מי ידעינן הי כהן מתרמי דבעי ליה פרישה אמרי אלמה לא ניבעי ליה פרישה לכוליה משמרת בית אב דנין דבר שקבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן לאפוקי קרבנות דכל יומא איתנהו ואימא רגלים דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת בשנה לאפוקי רגלים דלאו פעם אחת בשנה נינהו ואימא רגל אחד וכי תימא לא ידעינן הי מינייהו אי חג המצות הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אי חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו אלא דנין פרישת שבעה ליום אחד מפרישת שבעה ליום אחד ואין דנין פרישת שבעה לשבעה מפרישת שבעה ליום אחד ואימא שמיני דפרישת שבעה ליום אחד הוא דנין דבר שאין קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ואין דנין דבר שיש קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ולאו קל וחומר הוא השתא דבר שאין קדושה לפניו בעי פרישה דבר שיש קדושה לפניו לא כל שכן אמר רב משרשיא לא הזה כתיב כזה רב אשי אמר מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה טפל דידיה בעי פרישה ואפילו למאן דאמר שמיני [ג]רגל בפני עצמו הוא הני מילי לענין

פז"ר

רש"י

ואימא צוואה דקרבנות. להצריך כל כהן העובד במקדש פרישה לקרבנות צבור: **זו היא שיבה וזו היא ביאה.** לדון גזירה שוה זה מזה מה שיבה חולץ וקוצה וטח אף ביאה חולץ וקוצה וטח: **ואימא כפרה דקרבנות.** כגון קרבנות יחיד דכתיב בהן בכמה מקומות וכפר עליו הכהן: [א] **מי ידעינן הי מתרמי.** והלא ע"י פייס היו עובדין כדאמרינן לקמן (דף כב.): הכי גרסינן **אמרי אלמה לא ניבעי פרישה לכולה משמרת בית אב.** אלמה לא בתמיה אינך יכול לומר בהן פרישה הרי יש לומר על כל בית אב של משמרת החלוקין לימי שבת לשמש איש יומו שיפרשו כל בית אב שבעת ימים קודם היום הקבוע לו: **דבר הקבוע לו זמן.** יוה"כ מדבר הקבוע לו זמן המלואים שנאמר (שמות מ) ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגו' והוא היה שמיני למלואים: **הנוהג פעם אחת בשנה.** מלואים פעם אחת הוא דהוו בשנה: **אי חג המצות.** כלומר יש לך לומר שעל חג המצות נאמר הואיל ופתח בו תחילה בכל מקום או על חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו בסוכה ולולב וערבה וניסוך המים: **ליום א'.** בשביל יום שמיני לבדו: **ואימא שמיני.** עצרת: **הזה כתיב.** כאשר עשה ביום הזה: **כזה.** לא הצריך פרישה אלא לדוגמתו:

לענין

תוספות

ואימא צוה צוה דיוה"כ. וא"ת ליתני א"כ כל הני קראי למה לי צוה לעשות לכפר ואין נראה לתרץ דהשתא הדר ביה מדרשא דלעשות [א] ולהכי צריכי תרוייהו דאי מלכפר לחודיה ה"א כפרה דקרבנות ואי מצוה לחודיה ה"א פרה נמי להכי כתב תרוייהו דהא מ"מ אכתי תיקשי לך ליתני הכי דלא הדר ביה מלעשות ועוד אי הדר ביה ה"ל למימר אלא ולקמן (דף ג:) נמי מוכח דלא הדר ביה מלעשות דכי קאמר ריב"ל מתני תרתי קאמר לעשות זה מעשה פרה אלמא דלעולם לא הדר ביה מדרשא דלעשות וי"ל דה"פ מ"ט לא נפקא לן מקרא אלא פרה ויוה"כ אימא צוה זה יוה"כ ואייתר לן לעשות לכפר ונדרוש לעשות זה מעשה פרה לכפר אלו קרבנות דכתיב בהו כמה זימנין לכפר גבי חטאות ואשמות וליכא למימר א"כ לישתוק מצוה ונידרוש פרה מלעשות ויוה"כ וקרבנות מלכפר דהכי הוי סברת המקשה בסמוך דהא ליתא דאי לא כתב צוה הוה דרשינן לכפר לעשות תרוייהו זה יוה"כ כדפריך לעיל אימא כוליה קרא ליוה"כ והשתא פריך שפיר אימא צוה זה יוה"כ לעשות זה פרה לכפר אלו קרבנות ואם תאמר אם כן לא ליכתוב אלא צוה לכפר ועל כרחך נידרוש צוה זה פרה לכפר זה יוה"כ וקרבנות כסברת המקשה בסמוך דפריך ואימא לכפר אלו קרבנות אלמא דמלכפר דריש יוה"כ וקרבנות דאי דרשת צוה זה יוה"כ לכפר אלו קרבנות אבל פרה לא אם כן צוה למה לי מלכפר הוה נפקא לן שפיר יוה"כ וקרבנות וי"ל אי לא הוה כתב אלא צוה לכפר ה"א יוה"כ לחודיה דכתיב ביה צוה לכפר ודמי ליה טפי מקרבנות אבל השתא דכתב לעשות וצריכין אנו לרבויי פרה מלעשות אע"ג דלא דמיא כולי האי למלואים א"כ נימא נמי דנרבי מלכפר קרבנות דלאו למעוטי קרבנות אלא לרבויי דלא תימא לעשות לכפר זה יוה"כ ותו לא כדפריך מעיקרא ולהכי כתב צוה לרבות יום הכפורים ואייתרו לעשות לכפר לפרה וקרבנות אי נמי נ"ל לפרש אימא צוה לעשות זה יוה"כ דכתב ביה ויעש וכתיב ביה צוה אבל פרה לא דלא כתב בה לשון עשייה ולכפר זה קרבנות ואיצטריך לעשות כדי למעט פרה דאי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א צוה זה פרה ויוה"כ דהי מינייהו מפקת [ב] להכי כתב לעשות לאשמועינן דוקא צוה שכתב אצלו עשייה כמו יוה"כ לאפוקי פרה דלא כתב בה עשייה ומשני דנין צוואה שלפני עשייה כו' כלומר אע"ג דלא כתב בפרה לשון עשייה טפי עדיפא למילף מהתם דצוה שלה כתב מקמי עשייה דידה דבתר צוה כתב ויקחו אליך פרה וכל דיני עשייה לאפוקי יוה"כ דדיני עשייתו כתיבא ברישא והדר כתב צוה ותירוץ זה נ"ל יותר מן הראשון וא"ת ולדברי המתרץ דמשני דמדדמי ליה ילפינן למאי איצטריך צוה לעשות לכפר לא הוה צריך למיכתב אלא צוה לכפר ונידרוש צוה זה פרה לכפר זה יוה"כ ואי פרכת אימא צוה זה קרבנות ליתני דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה יש לומר אי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א ע"כ צוה זה יוה"כ כיון דאידי ואידי פרישה לקדושה ולא הוה אמרינן זה פרה דפרישותה לטהרה ולא הוה מצי לשנויי כדשנינן דנין צוואה דלפני עשייה מצוואה דלפני עשייה דאדרבה כיון דבמלואים לא הוי כתב לעשות לא הוה ליה צוואה דלפני עשייה אלא לאחר עשייה כאשר עשה צוה כמו ביוה"כ ויעש כאשר צוה להכי איצטריך לעשות ואי לא כתב אלא צוה לעשות ה"א זה פרה דגמרינן צוה דלפני עשייה מצוה דלפני עשייה לאפוקי יוה"כ דלאחר עשייה ואי לא כתב אלא לעשות לכפר ה"א לכפר זה יוה"כ לעשות זה קרבנות דפרישתו לקדושה אבל פרה לא דבין בפרה ובין בקרבנות לא כתב לעשות אלא מייתורא דרשינן מלעשות לרבות וטפי הוה מסתבר לרבויי קרבנות להכי כתב צוה זה פרה אי נמי ה"א לעשות לכפר כוליה קרא ביוה"כ כדפריך הגמרא לעיל ומיהו יותר נראה לי לומר דהדר ביה מדרשא דלעשות ולא דריש אלא צוה לכפר ומתרצי קושיא טובא שכתבתי ומה שהקשיתי דלא הדר ביה מלעשות לא קשיא דע"כ הדר ביה דמלעשות היכי משמע זה מעשה פרה והא לא כתב בפרה לעשות והא דלא קאמר אלא משום דלא הדר ביה לגמרי אלא ה"ק רבי יוחנן צוה לעשות לדורות בפרה ומלעשות לא דריש מידי אלא משום דאי לא [הוה] כתב לעשות אלא צוה [לא] הוה נפקא לן פרה כמו בתר דכתב לעשות דנפקא לן פרה מדכתב בה צוואה לפני עשייה כמלואים: **הנ"מ היכא** [ג](דאיכא) דדמי ליה. בכמה דוכתי משני הכי ובפ"ק דמנחות (דף ד. ושם) פריך ניגמר עונו דאשם מעון דחטאת ליפסול שלא לשמן וכו' עד והא תנא דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ולא משני כי הכא וי"ל דסמיך אועוד ניגמר עונו מעונו דשמיעת קול וכן בפ' המפלת (נדה דף כב: ושם) גבי יצירה דלא משני הכי דסמיך אועוד ניגמר בריאה מבריאה וקשה דביבמות פ' כילד (דף יז:) גבי דנין אחים מאחים משני כי הכא הכ"מ היכא [ד]דליכא דדמי ליה אע"ג דהדר פריך ויליף אחוה אחוה מלוט וי"ל דהתם לא שייך למיפרך ועוד ליליף אחוה מלוט משום דלא דמיא ההיא פירכא לקמייתא דמעיקרא פריך ויליף מעריות ונימא אפילו אשת אחיו מאמו מיהו אשת בן אחיו לא והדר פריך ליליף מלוט דאפילו אשת בן אחיו והכי אי לא הוה משני הכ"מ היכא דליכא דדמי ליה הוה צריך למיפרך בלשון ועוד כדפריך בפ"ק דמנחות ובפרק המפלת וכיון דלא הויא ההיא פירכא הקושיא השניה מעין הראשונה לא שייך למיפרך ועוד: **אימא כפרה דקרבנות.** פירוש דשאר קרבנות נמי ניבעי פרישה אבל אין לפרש דקרבנות דוקא דהא יוה"כ נמי פרישה דקרבנות הוא: **דנין דבר שאין קדושה לפניו.** אע"ג דשבת לפניו הוה לא קחשיב אלא קחשיב י"ט דלתי בצ"ד אבל קדושת שבת קביעא וקיימא ואידי ואידי יש קדושת שבת לפניו:

פז"ר

תורה אור

1. וְהָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: ויקרא טז לד
2. אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַייָ בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז לח
3. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת: ויקרא יד לט
4. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבָּיִת צָרַעַת מַמְאֶרֶת הוּא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא: ויקרא יד מד

רבינו חננאל

ואימא צוואה דיום הכפורים היא, כדכתיב ויעש כאשר צוה ה'. ודחינן דנין צוה דלפני עשיה דכתיב צוה ה' והדר כתיב לעשות, ובפרה נמי כתיב אשר צוה ה' ואחר כך כתיב ויקחו אליך פרה, לאפוקי יום הכפורים דעשייה קמיה צוה כתיבה. ואימא צוואה דקרבנות דכתיב ביום צותו את בני ישראל, והדר כתיב להקריב את קרבניהם....

תוס' ישנים

מטמאין היו הכהן השורף את הפרה. שהיו אחיו הכהנים נוגעין בו וע"י כך היה טמא, כדתנן במסכת פרה [פ"ג מ"ח] סמכו ידיהם עליו ואמרו לו רד וטבול, והך סמיכה נמי לטמאו, וכן שנינו בתוספתא פ"ג מעשה בצדוקי אחד שהעריב שמשו לעשות את הפרה וידע בו ריב"ז וסמך שתי ידיו עליו ואמר לו אישי כ"ג מה אתה נאה להיות כ"ג רד וטבול אחת ירד וטבל ועלה, ואמרינן נמי בירושלמי [פ"א ה"א] ולקמן [ח, א] מה בין כהן גדול דיוה"כ לכהן השורף את הפרה, זה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעים בו, וזה פרישתו לטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעים בו, וטעמא ... מדרס לטמאות [חגיגה יח, ב] ואפילו שמרו עצמן על טהרת חטאת, ואומר רבינו הזקן ... כיון שהכריחוהו טבילה מחמת שעשאוהו כטמא מת ביום השביעי שלו שצריך הערב שמש. וא"ת מ"ש בחגיגה [כג, ב] ... שעשאוהו כטמא מת ביום שביעי שלו ... אותו, והכא לא רצו לעשותו כטמא מת אלא ע"י סמיכת אחיו הכהנים, וי"ל שאני התם כדמפרש דאיכא חשש משום ליגורה דעם הארץ אבל הכא היה מוחזק טהור יותר משאר אחיו הכהנים שלא היו ראויין ליגע בו, וא"ת למה לא היו מטמאין בו כל ששה ימים אם בלא"ה היו מטמאין אותו מפני

תוס' ישנים (המשך)

מקבל הזאה עד הערב ותו אין ראשון ליגע בו שלא יטמאוהו. וי"ל לפי מה שתירץ לעיל אתי שפיר, וה"פ שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ולא יוכל לעבוד כל אותו היום, ופריך בלא זה אינו טמא מחמת הזאתו וא"כ לכל הפחות לאחר הזאה יגעו בו, ומשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים, ולפי זה צריך לומר ... למה שפירש לעיל שלא היו נוגעין בו אחר הזאה פן יבא ליגע בו קודם הזאה, אלא הטעם הוא כמו שתירץ בירושלמי שלא יטמאו [ממנו] אחיו הכהנים. בי היכי דתיהוי ליה הכירא. שיהא לעשות הזאתו לשמה. אימא כוליה קרא ביוה"כ הוא כתיב. ולעשות הוא אורחיה דקרא כלומר לעשות פרישה בשביל יום כפרה. ואימא צוואה דיוה"כ. אם נפרש דה"ק ואימא צוואה דיוה"כ ואתא כוליה קרא לענין לפרוש קודם יוה"כ כג"ש לצוה, קשה, דא"כ לכפר למאי אתא. וא"ת שבא לגלות על הג"ש שבא להוציא על פרישת פרה, א"כ לשתוק קרא מלכתוב זה ולא לכתוב כי אם לכפר. לכך נראה כדברי המפרש ואימא נמי צוואה דיוה"כ שצריך לעשות פרישה אחרי יוה"כ שכתבה צוה אחר עשייה, ולכפר בא לדרוש פרישה לפני יום הכפורים והפסוק דמיירי בלשון כפרה מוכיח שאין לדרוש שום דבר מאותו פסוק לענין יוה"כ. נ"ל משה. ור"י פירש דאיתייר ליה למימר צוואה

מסורת הש"ס

א) עירובין נא. יבמות יז: נזיר ה. מכות יג: הוריות ח: מנחות ד. מה: חולין פה. בכורות לב. נדה כב, ב) סוכה מח. וש"נ, ג) [נ"ל דליכא], ד) [נ"ל דליכא].

הגהות מהר"י לנדא

[א] רש"י ד"ה מי ידעינן וכו'. נ"ב עי' לקמן דף כו ע"ב ברש"י ד"ה אם רצה להקריב. ועי' מה שנרשם שם על הגליון:

מוסף רש"י

ושב הכהן ובא הכהן. כלומר ילפינן גזירה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או תרוייהו ביאה (נדה כב:). דאע"ג דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאת כהן משתעי דיינין בהו גז"ש (יבמות יז: ועי' רש"י עירובין נא. בארוכה).

מוסף תוספות

א. [וסברו] דכוליה חדא מילתא היא, כלומר לעשות כפרה, ואורחיה דקרא הוא. ריטב"א. ב. שהרי שקולים הם ויבואו שניהם. שם.

הזאה שהיו מזין עליו, דהא הזאה ומזין עליו טהור הוא מן התורה, אבל הכא משטהור הוא מן התורה הזאה מטמאתו. וי"ל שעד הערב לא היה מקבל הזאה לפי שכל היום היה עובד עבודה כדלקמן בפירקין [יז, א] ואם היו נוגעין בו שוב לא היה יכול לעבוד כיון דשויוה רבנן כטמא לגביה, ולאחר הזאה וטבילה נמי לא היו יכולין ליגע בו שלא יבואו ליגע בו קודם הזאה ולאחר טבילה שלו היה טמא כדתנן במסכת פרה [פ"ג מ"ח] סמכו ידיהם עליו ואמרו לו רד וטבול כו'. קשה לי מירושלמי דפריך מכלתיין על אותה דמה בין כהן שכתבתי לעיל שאומר למה כל שבעה וכהן מזין עליו והלא אין נוגעין ומשני שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ופריך בלא זה אינו טמא מחמת הזאותיו, ומשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים, והשתא תימה לי במאי פריך בלא כך הוא טמא מחמת הזאותיו לפי דמפרש שלא היה

דקרבנות ולכפר יבא לדרוש על פרישת יוה"כ לכפר על כפרה דקרבנות, והפסוק דמפסיק בלשון כפרה מוכיח שאין לדורשו אלא בכפרה דפרישית, ולעשות בפרישה דלפני יום הכפורים מיירי, ולא היה אומר אלא לכפר לחוד לא הייתי דורשו אלא כפרה דיום הכפורים (כדמפרש) [כדמפרש] בסמוך. אבל היכא דאיכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן. וכן מתרץ בעירובין פרק מי שהוציאוהו [נא, א]. אבל בפ"ק דמנחות [ד, ב] ובפרק המפלת בנדה [כב, ב] ובפרק בתרא דמכות [יג, ב] ובפ"ב דיבמות [יז, א] לא מתרץ הכי, ומשני שבכל אלו וכיוצא בהן סומך הקושיא דעוד שיטה אח"כ. ואימא כפרה דקרבנות. פי' עם יוה"כ דמסיימא מילתא להוציא ומאי יותר מזה, וכן יש לפרש כל הקושיות שלמעלה. דנין דבר הקבוע לו זמן. וה"ה לשנויי לעיל אלא שלא הולך.

א) נ"ל דהוריות דף ח.

(א)א פז"ר קש"ב אבל לענין תשלומין דראשון הוא דהא תנן ב מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג ואימא עצרת דפרישת שבעה ליום אחד הוא א"ר אבא דנין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד לאפוקי עצרת דשני אילים נינהו הניחא למאן דאמר יום הכפורים איל אחד הוא אלא למ"ד שני אילים נינהו מאי איכא למימר דתניא ג רבי אומר איל אחד הוא האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר' אליעזר בר' שמעון אומר שני אילים הם אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים אפילו תימא ר"א בר' שמעון התם חד לחובת היום וחד למוספין לאפוקי עצרת דתרווייהו חובת היום נינהו ואימא ראש השנה דפרישת שבעה ליום אחד הוא א"ר אבהו דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת וראש השנה דציבור נינהו הניחא למ"ד 1קח לך משלך ועשה

רש"י

(א) **לענין פז"ר קש"ב.** פייס לעצמו שאין פייס בפרי החג אלא המשמרות שכל המשמרות שוות ומשלשות בהן לפי חשבון סדרן כמו ששנינו במסכת סוכה (דף נה:) אבל פר של שמיני בתחילה מפיסין עליו: **זמן לעצמו.** לברך שהחיינו: **רגל לעצמו.** שאין שם חג הסוכות עליו: **קרבן לעצמו.** שאין קרבנו שוה לכל שאר ימות החג שכולם פרים מרובים ואילים שנים וי"ד כבשים וכאן פר אחד איל אחד ושבעה כבשים: **שיר לעצמו.** שאין שירו שוה לכל שאר שירות ימי החג כל שיר ימי החג מדבר מענין גזל מתנות עניים ואותן של חול המועד מפורש במס' סוכה (שם). הומבה"י ושל שמיני עצרת אינו מענין אסיף ולא פירשו לנו איזהו שירו (ד): **ברכה לעצמו.** ברכה שהיו מברכין לתפלת חיי המלך כדמפורש בתוספ' דסוכה [פ"ד] על שם ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך (מ"א ח): **תשלומין דראשון הוא.** אלמא טפל דידיה הוא: **דנין פר אחד ואיל אחד.** עבודת מוסף יום הכפורים פר אחד ואיל אחד ועבודת שמיני למלואים פר אחד ואיל אחד דכתיב (ויקרא ט) קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו': **איל אחד הוא.** שהיה קרבן ליבור ביוה"כ הוא האמור כאן באחרי מות (ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה הוא האמור בפינחס (ו) למוספין: **התם חד לחובת היום.** ההוא דאחרי מות חובת היום ואינו קרוי מוסף ולא כתיב התם מלבד עולת הבקר כדכתיב בכל המוספין מלבד עולת הבקר דמשמע זה מוסיף על דבר יום ביומו: **לאפוקי עצרת דתרווייהו חובת היום נינהו.** לחובת שתי הלחם (ז) כתיב (שם כג) והקרבתם על הלחם וגו' ואילים שנים ובחובת היום דמלואים איל אחד הוא דהוה: **דנין פר (ח) שלו.** דמלואים משלו הוא דכתיב קח לך עגל וביוה"כ נמי איכא פר ואיל משלו בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר וגו' (ויקרא טז) לאפוקי עצרת וראש השנה דציבור נינהו:

תוספות

פז"ר קש"ב. פירש"י רגל לעצמו שאין יושבין בסוכה א קרבן לעצמו שאינו בסדר פרי החג ב ברכה בפני עצמו דאמרינן ביום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא) משמע שמברכין את המלך שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך והשתא לא הוי האי ברכה כי ההיא דתניא בפרק לולב וערבה (סוכה דף מז.) כשם שז' ימי החג טעונין קרבן שיר ברכה ולינה כך שמיני טעון קשב"ל ומסקינן מאי ברכה ברכת המזון ותפלה ג ואין לחוש בכך דממה נפשך למאי דבעי למפרש התם ברכה היינו זמן ע"כ לא הוי כי האי דהכא דהא ברכה דהכא לא הוי זמן דזמן חשיב ליה הכא באנפי נפשיה ור"ת מפרש ברכה בפני עצמו ברכת המזון ותפלה כי ההוא דהתם ורגל בפני עצמו מפרש לענין לינה שטעון לינה ליל מוצאי יו"ט האחרון וכל ז' ימי החג טעונין לינה דגמרינן מפסח דכתיב ביה [דברים טז] ופנית בבקר והלכת לאהליך אי אפשר לומר והלכת לאהליך אלא בחוה"מ דביו"ט חייב בראיית פנים בעזרה ד ולא תיקשי לינה כל ז' מי איכא דיש לומר דמי שלא הביא חגיגתו ביום ראשון והביא באחד משאר הימים צריך ללון בלילה שלאחריו וא"ת ה תיפוק ליה דטעון לינה משום שלמי שמחה דהוו כל ח' דתנן (שם דף מג:) ההלל והשמחה ח' ואפי' בשאר ימות השנה אם מביא קרבן טעון לינה כדתניא בספרי ופנית בבקר וגו' מלמד שכל הזבחים טעונות לינה פי' זבחים דומיא דפסח מנין לרבות עופות מנחות ועצים ת"ל ופנית כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא מבקר ואילך וי"ל דמשכחת לה דלא מייתי קרבן בו ביום כגון ששלח שלמיו אתמול דנאכלין לשני ימים ולילה אחד ו ועוד דפ"ק דחגיגה (דף ח.) תניא ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה ואמרינן בפסחים פרק אלו דברים (דף עא.) דאפילו בכסות נקיה ויין ישן ובע"א לא משכחת שמחה שמונה כשחל יום ראשון להיות בשבת דבשלמים דאתמול לא משכחת לה דבעינן זביחה בשעת שמחה וליכא אלא כדפירש בכסות נקיה ויין ישן והכי אמר בירושלמי פרק קמא דברכות וטעונה לינה במה דברים אמורים כשאין עמה קרבן אבל יש עמה קרבן בלא כך טעון לינה מחמת הקרבן ובפרק דם חטאת (זבחים צז.) משמע קצת דטעונה לינה כל שבעת ימי הפסח שכולן חשובין כלילה אחד גבי הא דתנן ר' טרפון אומר אם בשל בו מתחלת הרגל יבשל בו בכל הרגל ואמר בגמ' (שם) מ"ט א"ר יצחק ופנית בבקר וגו' הכתוב עשאן כולן בקר אחד ז ואע"ג דלא קיימא מסקנא הכי דפריך וכי אין נותר ברגל מ"מ לענין לינה מסתבר דעשאן בקר אחד כפשטיה דקרא שאחר הרגל ישוב לביתו וניחא השתא דשמיני עצרת וביכורים דטעונין לינה מתרבו מדכתב ופנית כל פינות שאתה פונה כדדריש בסיפרי וז' ימי החג מצריך להו היקשא בפ"ק דר"ה (דף ד:) מקיש חג הסוכות לחג המצות מה חג המצות טעון לינה אף חג הסוכות טעון לינה ח דאי משום דכתיב ופנית ה"א לילה אחד להכי אצטריך היקשא לכל ז' כחג המצות ט שכל הרגל חשיב בקר אחד וניחא נמי הא דקאמר בפ' לולב וערבה (דף מז.) שכשם שז' ימי החג טעון קרבן לינה י מיהו קשה דא"כ מאי קאמר שמיני רגל בפני עצמו לענין לינה אמאי קרי ליה רגל בפני עצמו כיון דכל ז' ימים שלפניו טעונין לינה בלי הפסקה ועוד מדקא מרבה בסיפרי אפי' עופות ומנחות כמו לינה דרגלים א"כ משמע דרגלים נמי יום א' ותו לא והא דפ' דם חטאת ט לא קשה דמעיקרא ולאו ס"ד דלר' טרפון הכי הוא דטעון לינה כל ז' דהכתוב עשאו בקר אחד ובמסקנא לא קיימא הכי אלא כדפרישית ור"ת יסד במעריב שלו שמיני קודש ללינה ושלשים ידחם כאשר אלצים ינחם ומיהו אינו דוחה שלשים דאבילות לגמרי אלא עולה לחשבון ז' ימים כדאמר בפרק בתרא דמועד קטן (דף כד:) יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן כ"א: **שיר בפני עצמו.** במס' סופרים (פ' יט הל' ב') יש שהיו אומרים למנצח על השמינית בבית הכנסת ושמא גם הלוים היו אומרים אותו בבית המקדש: **אלא למ"ד שני אילים.** לא בעי לשנויי דנין שני שעירים קריבין לציבור כגון יוה"כ דאיכא שעיר הפנימי ושעיר החיצון ממלואים שקרבו בו שני שעירים לציבור שעיר מלואים ושעיר ראש חדש לאפוקי עצרת דשעיר אחד דהא עצרת נמי קריבין בו ב' שעירים דשעיר האמור בת"כ אין זה שעיר האמור בחומש הפקודים יא כדאמר בפ"ק דזבחים (דף ו:) שעירי עצרת למה הן באין וכו' וכן משמע בפ' התכלת (מנחות דף מה:):

אלא למ"ד שני אילים. תימה לי אפילו לדידיה נמי ליתני דנין פר אחד מפר אחד לאפוקי עצרת דג' פרים נינהו חד לחובת היום בפרשת אמור ושנים למוספים בפרשת פינחס וי"ל כיון דחובת היום דעצרת אינו אלא פר אחד שפיר היינו דנין עצרת דפר אחד לחובת היום ממלואים דפר א' לחובת היום ואי משום דבעצרת קרבו שני פרים למוסף שהרי בו ביום קרב מוסף דר"ח דשמיני למלואים אחד בניסן הוה: **הוא האמור בחומש הפקודים.** הא דלא פליגי בדעצרת כדפליגי ביום הכפורים בפרק התכלת (שם) מפרש טעמא דבעצרת על כרחך האמור בתורת כהנים אינו האמור בחומש הפקודים וטעמא דרבי דהכא מפרש לקמן בפרק בא לו (דף ע:): **אלא למ"ד משל ציבור.** תימה לי נהי דמשל ליבור מ"מ הוא קרבן שלו ומתכפר בו מעון העגל כדאיתא בת"כ כדכתיב ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ועשה את קרבן העם וכפר בעדם ואם כן לימא דנין פר חטאת שלו שהוא מתכפר בו מפר חטאת שלו שהוא מתכפר בו ודנין איל שלו שהוא סומך עליו מאיל שלו שהוא סומך עליו כדאמר בפרק שני דמסכת ביצה (דף כ.) ויקרב את העולה יב ויעשה כמשפט לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה כמשפט עולת נדבה וי"ל דאין הכי נמי דהוה מצי לשנויי הכי אלא האמת מתרץ לו דכולי עלמא מודו הכא דמשלו הוא מביא כדקא מפרש ואזיל:

מסורת הש"ס

א) סוכה מח. חגיגה ח. ר"ה ד:, ב) חגיגה ט. [גילה כ: מגילה ה.], ג) לקמן ע:, ד) [עמ"ש רש"י ר"ה דף ד: ד"ה פז"ר קש"ב בשם מסכת סופרים], ה) [ויקרא טז], ו) [במדבר כט], ז) [סוכה פ"ד], ח) [זבחים לז.].

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ט ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לענין וד"ה זמן וד"ה קרבן וד"ה שיר וד"ה ברכה בכל דבור אחד: (ב) שם ד"ה לאפוקי עצרת כו' לחובת שתי הלחם דכתיב כו': (ג) שם ד"ה דנין פר ואיל שלו. דמלואים דמשלו הוא:

מוסף רש"י

פז"ר קש"ב. לאה מוסף רש"י ר"ה ד ב. מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג. שלא הביא חגיגתו ביום הראשון של חג (חגיגה ט.). ויו"ט האחרון של חג. חוגג שמיני עצרת ואע"ג דרגל בפני עצמו הוא הוי תשלומין לראשון (שם). איל אחד הוא האמור כאן. בתורת כהנים ואיל אחד לעולה (לקמן ע:).

מוסף תוספות

א. כשאר ז' ימי החג. ר"י הלבן. ב. כי בשאר הימים מתמעטין והולכין אחד אחד, יום ראשון מקריב י"ג יום ב' י"ב יום ג' י"א וכן כלם, בכל יום ויום מתמעטין אחד אחד, ולפי סדר זה היה לנו להקריב ביום שמיני ששה פרים, ואין מקריבין רק פר אחד. ר"י הלבן. ג. דעד השתא אמרינן את יום חג הסוכות הזה וכאן את יום שמיני חג עצרת הזה. רש"י סוכה מז: ד"ה ברכה. ד. אלא לבוקרו של מוצאי י"ט קאמר. תוס' סוכה מז. ד"ה לינה. ה. ולמה לי למילף מחג המצות. תוס' הרא"ש ר"ה ה. ו. [ו]ישמח באותן שנשחטו אתמול. תוס' פסחים לה: ד"ה טעון. ז. אלמא מדלענין נותר מחשב יום אחד משמע שטעון לינה כל ז'. תוס' חגיגה יז: ד"ה דכתיב. ח. ולא מיתרבי מדכתיב ופנית. תוס' סוכה שם. ט. לאשמועינן דאסור לצאת מירושלים כל ז' ימי החג. שם. י. [ד]משמע דטעון לינה כל ז', דקאמר כשם ששבעת ימי החג טעונין קרבן שיר וברכה ולינה, מאי ברכה לאו זמן וכו', זמן כל ז' מי איכא, משמע דקרבן ולינה ניחא ליה שיהיו כל שבעה. תוס' פסחים שם. יא. [ד]גבי עצרת כתיבי שני שעירים, חד בתורת כהנים ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת, וחד בחומש הפקודים למוספין. רש"י זבחים ו: ד"ה שעירי. יב. עולת יום שמיני של מלואים שהטיל הכתוב על אהרן חובה ליום. רש"י ביצה כ. ד"ה ויקרב.

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהל' תמידין הלכה יג]: ד ב מיי' פ"א מהלכות חגיגה [הל' ד] הלכה ז סמג עשין רכט:

תוס' ישנים

פז"ר קש"ב. רגל. פירש בקונטרס שאומר חג שמיני עצרת הזה. ורבינו תם פירש שטעון לינה. ור"ח פירש שדוחה גזירת שלשים כדאמרינן במועד קטן [כד, ב]. ור"ת יסדם שניהם במעריב שפייט קודש ללינה ושלשים ידחם כאשר אלצים ינחם ביום השמיני. וקשה לי לכולהו דליחשיב כל חד דחבריה עם פז"ר קש"ב. וברכה, פירש הקונטרס ברכת המלך דאמרינן בתוספתא [סוכה פ"ד]. ואין לדחות דויברכו את המלך היינו מלכו של עולם, דבמו"ק [ט, א] דריש ליה בהדיא גבי שלמה. ור"ח מפרש דהיינו ברכת המזון ותפלה שאומר בהן יום שמיני עצרת, והביא ראיה מדאמרינן פרק לולב וערבה [סוכה מז, א] כשם שבשבעת ימי החג טעונין שיר קרבן ברכה לינה, כך שמיני עצרת וכו', ופריך מאי לאו זמן, לא ברכת המזון ותפלה. מיהו אומר רבינו הזקן דאין בו ראיה די"ל כשהיה רוצה לומר מתפלה דברכה היינו זמן ע"כ לא הוא כי היכי דהוה הזכיר כאן הזמן ותה בכך נמי אי ברכה דהכא הוי ברכת המלך. שיר. פירש בקונטרס דלא נתפרש שירו. ומוגה בפירושו וכן פי' תלמידי רש"י בר"ה [ל, ב ד"ה פוזן] דבמסכת סופרים [פי"ט ה"ב] יש דהיינו למנצח על השמינית. אבל נראה לרבינו הזקן דלענין מזמורים של בית הכנסת אמר התם. דנין פר אחד ואיל אחד דמוסף מפר אחד ואיל אחד דמלואים. ופירש בקונטרס דהיינו ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה דריש שמיני [ויקרא ט, ב]. וקשה לפירושו דהא מדפריך בסמוך מאן דאמר אילים שנים, בשל מוסף דמשל צבור הוי איירי, והיאך נדונו משל מלואים שהיה של יחיד, ועוד דשל יוה"כ שניהם עולה למוסף ושל מלואים פר לחטאת ואיל לעולה. ומפרש רבינו שמואל דהשתא יליף משור ואיל דצבור דמלואים דביום השמיני [שם פסוק ד] שהקריבו שור לשלמים כמו של יוה"כ שאינן שניהן שוין עולות, וקשה לר"ח דלא משתמע בשום מקום שיקרא הש"ס לעגל ושור פר אחד. ופי' ר"ח דיליף מפר ואיל דכתוב במלואים תלוה [שמות כט, א] זה הדבר אשר תעשה להם לקח פר אחד בן בקר ואילים שנים תמימים, והפר והאיל אחד שוין בן לחטאת כמו של יוה"כ שאינן שוין עולות, ואיל האחד לא קחשיב מפני שהיה עולה כדלא חשיב נמי בסמוך בשני לאפוקי

אילים לצבור דחד למוספין וחד לחובת היום. ובההוא עניינא כתיב [שם פסוק כז] מאשר לאהרן ולכך סובר בסמוך משלו הם, ופריך הניחא למ"ד קח לך משלך, א"כ גם מאשר לאהרן ומאשר לבניו היה משלהם, אלא למ"ד משל צבור א"כ לורך אהרן היה משל צבור אבל האמת סובר דאותו פר ואיל דמלואים היו משל צבור. **לאפוקי עצרת דשני אילים** נינהו, אבל לא היה יכול לומר לאפוקי עצרת דשני (אילים) [פרים] נינהו, שלא היה אלא פר אחד לחובת היום לצורך שתי הלחם. **חד לחובת היום.** דלא כתיב מלבד כדפירש בקונטרס. ועוד אומר רבינו הזקן דנפקא מינה דעולה מוסף באה היא אחר הפרקליט לדורון כדאמרינן בזבחים [ז, ב] בא הוא דורון אחר ריצוי אחר ריצוי של מוסף שהוא חטאת ואיל דחובת [היום] בא לדורון וריצוי, ואילו של אהרן לכפרה אחרת בא.

ועשה לך א)משלך אלא למ"ד משל צבור מאי איכא למימר דתניא קח לך משלך ועשה לך משלך ב)ויקחו אליך משל צבור דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר בין קח לך בין ויקחו אליך משל צבור ומה תלמוד לומר קח לך כביכול ג)משלך אני רוצה ד)יותר משלהם אבא חנן אמר משום ר' אלעזר ה)כתוב אחד אומר [1]ועשית לך ארון עץ וכתוב אחד אומר [2]ועשו ארון עצי שטים הא כיצד כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום עד כאן לא פליגי אלא בקיחות דעלמא ועשיות דעלמא קיחות דעלמא [3]קח לך סמים עשיות דעלמא [4]עשה לך שתי חצוצרות כסף אבל הנך פרושי קא מפרש דמשלך הוא במלואים מכדי כתיב [5]ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת [6]ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת למה לי שמע מינה קח לך משלך הוא ביום הכפורים מכדי כתיב [7]בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת וגו' [8]ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת והקריב את פר החטאת אשר לו למה לי שמע מינה האי ו)לו משלו הוא רב אשי אמר דנין פר לחטאת ואיל לעולה מפר לחטאת ואיל לעולה לאפוקי ראש השנה ועצרת דתרוייהו עולות נינהו רבינא אמר דנין עבודה בכהן גדול מעבודה בכהן גדול לאפוקי כולהו קושייתין דלאו עבודה בכהן גדול נינהו ואיכא דאמרי אמר רבינא דנין עבודה תחלה מעבודה תחלה לאפוקי הני דלאו תחלה נינהו מאי תחלה אילימא תחלה בכהן גדול היינו קמייתא אלא עבודה תחלה במקום מעבודה תחלה במקום כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן מתני חדא ז)[רבי יהושע בן לוי] מתני תרתי ר' יוחנן מתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יום הכפורים ח)[וריב"ל] מתני תרתי לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים ר' יוחנן מתני חדא והא אנן תנן שבעת ימים קודם יום הכפורים ושבעת ימים קודם שריפת הפרה מעלה בעלמא והא ט)א"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיא בר אידי א"ר יוחנן [9]כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים ההוא דרביה הוא דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים א"ל י)ריש לקיש לרבי יוחנן מהיכא קא ילפת לה ממלואים אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן אף הכא נמי כל הכתוב בהן מעכב בהן וכי תימא הכי נמי והתנן ומתקינין לו כהן אחר כ)ולא קתני מפרישין וכי תימא מאי מתקינין מפרישין ליתני או אידי ואידי מתקינין או אידי ואידי מפרישין ס)א"ל אלא מר מהיכא יליף לה אמר ל)מסיני דכתיב [10]וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מכדי כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי מאי ששת ימים זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישת ששה והא אנן שבעה תנן מ)מתניתין רבי יהודה בן בתירא היא דחייש לטומאת

לאפוקי עצרת ור"ה דתרווייהו עולות נינהו. לא ידענא אמאי לא קאמר הכי לעיל בשינויא דר' אבהו לאפוקי עצרת ור"ה השנה לצבור נינהו או לימא לאפוקי כולהו קושייתא כדקאמר רבינא בסמוך ושמא לר' אבהו לא הקשו לו אלא מר"ה השנה דעצרת הוה ניחא להו כדשנינן לעיל ולרב אשי הקשו לו בבת אחת מעצרת ומר"ה השנה ותירץ תירוץ אחד על שניהם ולרבינא הקשו לו בבת אחת כולהו קושייתא דלעיל ותירץ בתירוץ אחד: **דרביה** הוא דכי אתא רבין כו'. הוה מצי למימר אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן וטובא איכא בהש"ס דכי אתא רב דימי אתא לאיפלוגי אאמורא שלפניו אלא משום דאשכח בהדיא דר' יוחנן משמיה דר' ישמעאל אמר הכי להכי משני הכי וא"ת ור' יוחנן היכי פליג על ר' ישמעאל שהוא תנא וי"ל משום דאשכח ברייתא לקמן (דף ז.) דתניא כוותיה ול"ג בברייתא דתניא כוותיה דר' יוחנן לעשות זה מעשה פרה אלא ה"ג לעשות לכפר זה מעשה יום הכפורים [א] וכן משמע מתוך פרש"י שפי' (שם) וכסם שמפרישין לאו מקרא יליף לה אלא מעלה בעלמא אי נמי י"ל מדקאמר ר' יוחנן משמיה דר' ישמעאל הכי מכלל דרבנן פליגי עליה ואיהו דאמר כרבנן: **זה** בנה אב כל הנכנס למחנה שכינה כו'. תימה לי בשלמא ממלואים גמר שפיר אף לדורות מדכתב בהדיא כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר אלא מסיני היכי גמר ומדנקט זה בנה אב משמע מיתורא דקרא נפיק כמו זה בנה אב שכל חטאות קודמות לעולות דמיתורא נפיק כדאיתא בפרק כל התדיר (זבחים דף צ.) והכא מאי יתורא איכא ונראה דהכא נמי לא הוה צריך למיכתב אלא ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר ויקרא ה' למשה ביום השביעי מתוך הענן [ב] מאי איצטריך למיכתב ויכסהו הענן ששת ימים אלא אצטריך לדורות: **רבי** יהודה בן בתירא היא דחייש לטומאת ביתו. תימה לי לריב"ב נמי תיסגי בששה ימים גבי פרה כיון דטבול יום כשר בפרה ליטבליה בלפרא ביום השביעי וישרוף בו ביום הפרה דהא מסקינן לקמן (דף ו.) דבועל נדה טבילתו ביום ולמאן דס"ד ע) לקמן דטבילה בליליא הא קאמר דמפרישין ליה שעה אחת סמוך לשקיעת החמה ואם כן מצי טביל בליל ז' וישרוף הפרה למחר וי"ל למאי דפרי' לעיל (דף ב. ד"ה להוציא) דהא דטבול יום כשר בפרה הנ"מ טבול יום דטומאה דרבנן אבל טבול יום דבועל נדה שהוא דאורייתא אסרי רבנן אע"ג דמדאורייתא שרי אפילו טבול יום בטומאה דאורייתא מכל מקום רבנן גזרו בהן לפי זה ניחא ועוד איכא תנא

ועשה לך. כמו עשה לך שתי חצוצרות כסף: **כביכול.** אני שמעתי אם היה ליבור יכול להתכפר בשל יחיד (א) הייתי רוצה. ואני אומר לפי שדבר קשה הוא לומר שהקב"ה קץ בישראל אומר כביכול כלומר על כרחינו יאמר כן כאילו י) (אי) אפשר לומר כן וכן כל כביכול שבהש"ס: **בזמן שהן עושין רצונו של מקום.** נקראת העבודה על שמם: **עד כאן לא פליגי.** תירוצא הוא: **קח לך למה לי.** דשני קרא בדיבוריה ממה שהתחיל לדבר: **דנין פר לחטאת ואיל לעולה.** ביוה"כ יש פר לחטאת ואיל לעולה בקרבן יחיד דכהן גדול בזאת יבא אהרן וגו' ודשמיני למלואים נמי עגל לחטאת ואיל לעולה: **עבודה בכהן גדול.** ביום הכפורים מעבודה בכ"ג במלואים דכתיב (ויקרא ט) ויקרב אהרן אל המזבח: **אילימא תחלה בכהן גדול.** דנין יום הכפורים שהיא עבודה ראשונה שהוטלה בכהן גדול בקרבנות לצור ביוה"כ הראשון מעבודת שמיני למלואים שהיא עבודה ראשונה שנעשית על ידי כהן גדול מעולם: **תחלה במקום.** יום הכיפורים יש (ב) לו עבודה לפני לפנים שביום הכיפורים הראשון היתה תחלה במקום שקודם לכן לא נכנס אדם שם לעבודה ויום שמיני למלואים היתה עבודה תחלה במזבח החיצון. ואם בשביל ששימש משה כל שבעת ימי המלואים אין קרויה עבודה אלא עבודת כהנים שהוא בלבוש בגדי כהונה ושל משה בחלוק ס) לבן שלא הוכשר אלא לשעה: **ר' יוחנן מתני חדא.** לא דריש מהאי קרא דכאשר עשה ביום הזה אלא חדא פרישה: **מעלה בעלמא.** מפני הקל שהקילו בה לטמא מדעת הכהן השורפה עשו בה מעלות רבות: **מהיכא ילפת לה.** להך פרישה: **אי מה מלואים כל הכתוב** (ג) **מעכב בהן.** כדילפינן לקמן בשמעתין (דף ה.): **ולא קתני מפרישין.** ואם יארע פסול בכהן גדול ישמש זה בלא פרישה: **אלא מר מהיכא יליף אמר ליה מסיני.** שמלינו שפירש משה קודם כניסתו למחנה השכינה: **ויכסהו הענן.** למשה: **ר' יהודה בן בתירא.** לקמן בפרקין (דף ו.): לטומאת

מסורת הש"ס

א) [ע"ז מד.], ב) גיר' ע"י ויקחו אליך שמן זית זך, ג) מנחות כח:, ד) גיר' ע"י משלך אני רוצה ואיני רוצה משלהם, ה) [לקמן עב: ע"ש], ו) [חולין כב.], ז) ס"א ריש לקיש, ח) ס"א וריש לקיש, ט) [לעיל ב.], י) [לקמן ד:], כ) [לקמן ה.], ל) [ליה], מ) [לקמן ו.], נ) [ט"ס עיין של"ה תורה שבע"פ וכ"ה ברש"י בע"י אפשר], ס) [תענית יא: ע"ז לד.], ע) [נדצ"ל דס"ל],

גליון הש"ס

גמ' א"ל אלא מר מהיכא יליף. עיין ערכין דף ה' ע"א תוס' ד"ה והא מר:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כביכול. בשל יחיד משלך הייתי רוצה: (ב) שם ד"ה תחלה. יש בו עבודה: (ג) שם ד"ה אי. הכתוב בהן מעכב בהן:

מוסף רש"י

כביכול. אם היה אפשר להיפטר לצור בשל יחיד, בשלך הייתי רוצה יותר משלהם (מנחות כח:).

מוסף תוספות

א. דהא תניא כוותיה דרבי יוחנן אמרינן, ור' יוחנן לא מתני אלא חדא, ולא משמע דבעינן למימר דתניא כוותיה בחדא בלחוד, מדלא פריש לה תלמודא. ריטב"א לקמן ד.
ב. וממילא ידענא דששת ימים כסהו. ר"י הלבן.

תום' ישנים

קח לך עגל בן בקר לחטאת ל"ל. שלא נכתב לקחון בשל ישראל, שהרי כתוב אחר כך (ומאת עדת בני ישראל תקח) [ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו וגו' ועגל]. וגם לא בא לומר קח לך לכפרתך שהרבה מוכיח באותה פרשה שלצורך כפרתן היה. אי מה מילואים כל הכתוב בהן מעכב וכו'. בירושלמי [פ"א ה"א] מותיב לה מהדא דהא ילפינן ומלק והקטיר, מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח וקיי"ל א) הקטרה לא מעכבא ולא אמרינן אי מה מליקה מעכבת וכו', עוד מביא שם הרבה דברים שאין מעכבין הלמדין מהמעכבין ואין מתרץ כלום. זה בנה אב, דילפינן מהכא במה מלינו. אי נמי ששת ימים מיותר מדכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי. דחייש לטומאת ביתו, לכך אנו מוסיפין שביעי על ששה דאורייתא.

א) עיין היטב בירושלמי ומפרשיו וצ"ל דברים המעכבים הלמדים משאינם מעכבים (שיח יצחק).

תורה אור

1. בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְיָ אֵלַי פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְּךָ אֲרוֹן עֵץ: דברים י א
2. וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: שמות כה י
3. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַמִּים נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: שמות ל לד
4. עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת: במדבר י ב
5. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה: ויקרא ט ג
6. וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ט ב
7. בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה: ויקרא טז ג
8. וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה: ויקרא טז ה
9. כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְיָ לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: ויקרא ח לד
10. וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד יְיָ עַל הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן: שמות כד טז

לטומאת ביתו אמר ליה ר' יוחנן לריש לקיש בשלמא לדידי דילפינא ממלואים היינו [א]דתניא זה וזה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דהואי נמי הזאה במלואים אלא לדידך דילפת מסיני הזאה בסיני מי הואי אמר ליה ולטעמיך מי ניחא במלואים דם הכא מים הא לא קשיא דתני רבי חייא נכנסו מים תחת דם אלא לדידך הזאה בסיני מי הואי אמר ליה מעלה בעלמא תניא כוותי' דרבי יוחנן תניא כוותיה דריש לקיש תניא כוותיה דר' יוחנן [1]בזאת יבא אהרן אל הקדש במה שאמור בענין מאי היא בענין דמלואים ומה אמור בענין דמלואים אהרן פירש שבעה ושמש יום אחד ומשה מסר לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה ואף לדורות כהן גדול פורש שבעה ומשמש יום אחד ושני תלמידי חכמים מתלמידיו של משה לאפוקי צדוקין מוסרין לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה מכאן אמרו שבעת ימים קודם יוה"כ מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין וכשם שמפרישין כ"ג כך מפרישין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ואחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם ואם תאמר במלואים דם הכא מים אמרת נכנסו מים תחת דם ואומר [2]כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יוה"כ והאי בזאת מיבעי ליה לגופיה בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה אמרי אי לקרבן לחודיה לימא קרא בזה או באלה מאי בזאת שמעת מינה תרתי מאי ואומר וכי תימא יוה"כ קמא הוא דבעי פרישה כדאשכחן במלואים אבל ביוה"כ דעלמא לא אי נמי כ"ג קמא הוא דבעי פרישה אבל כ"ג בעלמא לא ת"ש כאשר עשה וכו' תניא כוותיה דריש לקיש משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר [3]וישכון כבוד ה' על הר סיני זה היה מעשה אחר עשרת הדברות שהיו תחלה לארבעים יום דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר וישכון כבוד ה' מראש חודש

רש"י

לטומאת ביתו. שמא אם יזקק לאשתו ותראה דם בשעת ביאה ונמצא טמא שבעת ימים כמשפט בועל נדה ולא יכול לעבוד ביום הכפורים: **זה וזה.** כהן דיום הכפורים וכהן דפרה: **כל שבעה.** ימי דהפרשה: **מכל חטאות שהיו שם.** מכל פרה ופרה היו נותנין קלת למשמרת מן האפר בחיל כך שנינו במסכת פרה (פ"ג משנה יא). ואני שמעתי [ב] אפר פרה של משה לא כלה: **דהואי נמי הזאה.** בפרשה דמלואים כל ז' דכתיב (ויקרא ח) ויז על אהרן וגו' וכתיב שבעת ימים ימלא את ידכם כל ז' עשה להם כחוק יום הראשון: **ובמלואים דם.** הזאת מלואים של דם כדכתיב: **דתני ר' חייא כו'.** לקמיה בשמעתין מייתי לה: **מעלה בעלמא.** בפרה כדאמרן וביוה"כ לכבוד כניסת מחנה שכינה: **תניא כוותיה דרבי יוחנן.** דיליף ממלואים: **כריש לקיש.** דיליף מסיני: **בזאת.** קרא יתירא הוא כדלקמן למדרש ביה ודרוש ביה הכי בזאת התורה האמורה בענין במקום אחר יבא אהרן אל הקדש: **מאי היא.** באיזה ענין: **ושימש יום אחד.** עבודת שמיני הוטלה עליו שנאמר (ויקרא ט) קרב אל המזבח: **לאפוקי לדוקים.** שהיו משנין עבודת קטורת יוה"כ כדלקמן בהוציאו לו (דף נג.) שהיו נותנין הקטורת על האש בחוץ ואחר כך מכניסים: **וכשם שמפרישים.** לא מקרא יליף לה אלא מעלה בעלמא: **לחנכו.** ללמדו: **אמרת.** אמור מעתה: **מאי בזאת.** לשון נקבה פר ואיל דכתיבי בתריה לאו נקיבות הן: **שמע מינה.** בענין מלואים ופרישה לשון נקבה: **כהן גדול קמא.** אהרן לבדו כל ימיו אבל [א] דורות הבאים לא תנהוג שלא נאמר אלא אהרן: **זה [ב] מעשה כו'.** כלומר אי אתה יכול לומר ויכסהו להר ולא למשה ואלו ששה ימים הן שהיו מראש חדש שבאו לסיני עד יום מתן תורה ואין כאן פרישה כלל למשה שהרי אותן ששה ימים עלה וירד בהשכמה להזהירן על פרישתן מן האשה ומצות הגבלה זאת לא תאמר לפי שזה מעשה היה אחר עשרת הדברות בתחילת ארבעים יום שנכנס למחנה שכינה להיות שם עם ה' לקבל הלוחות ולקמן [ג] מפרש מהיכא פשיטא ליה דאחר עשרת הדברות היו ששה ימים הללו: **ר"ע אומר.** קודם עשרת הדברות היה וששה ימים הללו הם ששה ימים שמראש חדש עד יום מתן תורה ובשביעי קבלום ומשה וכל ישראל עומדים לקבל עשרת הדברות כדאמרינן (מכות דף כד.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום ואחר כך עלה כדי לקבל את הלוחות ולא היה שם פרישה כלל:

ויכסהו

תוספות

תנא בפרק ד(הערל) (יבמות דף עד:) דסבירא ליה דאפילו מדאורייי' לא הותר בטבול יום אלא דטמא מת דכתב בההיא פרשה וטבול יום דשרץ דאתי בק"ו מטמא מת א"כ לדידיה בועל נדה לא אתי בקל וחומר דאיכא למיפרך מה לטמא מת שאינו מטמא משכב התחתון כעליון כבועל נדה ושמא ריב"ב כוותיה סבירא ליה:

נכנסו מים תחת דם. דלאו לגמרי דרשה גמורה היא הא דגמרי ממלואים אלא אסמכתא בעלמא דעיקר קרא דכאשר עשה ביום הזה יש לפרש דביום ראשון של ז' ימי המלואים אמר להם כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות כל ז' ימי המלואים וכן פרש"י פשוטו בפירוש חומש וכיון דאסמכתא בעלמא הוא אין לחוש אי אמרינן נכנסו מים תחת דם: **הזאה בסיני מי הוה.** וא"ת והא הוה בסיני הזאת דם דכתי' (שמות כד) ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויש לומר אותה זריקה לא היתה בשביל טהרה שהרי לא על משה לבדו נזרק אלא על כל העם אלא דם הברית הוה דכתיב (שם) הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם אי נמי ה"ק הזאה כל ז' בסיני מי הוה ותימה לי דלקמן בפירקין (דף ח.) אמרינן אחד זה ואחד זה מזין עליו כל ז' ומסיק דלבד משבת ויש לומר במלואים הויא הזאה כל ז' אבל ביום הכפורים בדורות האחרונים גזרו על ההזאה משום שבות ואסרוה בשבת [א] ותימה לי דלקמן מפרש ראשון שמא שלישי שני שמא שלישי וכו' ומנא ליה לגמרא דטעמא דרבי מאיר משום חששא לימא משום דגמר ממלואים דהויא הזאה כל ז' ושמא רבי יוסי ברבי חנינא דקאמר הכי לקמן סבירא ליה כריש לקיש דלא גמר ממלואים אלא מעלה בעלמא משום ההיא חששא ראשון דילמא שלישי וכו' אי נמי יש לומר אפילו מאן דגמר ממלואים סבירא ליה דקרא אסמכתא בעלמא וא"כ אי לאו דאיכא טעמא קלת לא הוו מנרכי רבנן הזאה להכי איצטריך לפרושי טעמא: **תניא** כוותיה דריש לקיש. דרבי יוסי הגלילי ס"ל כוותיה תימה לי וכרבי יוחנן נמי מי לא תניא הא ר"ע ס"ל כר' יוחנן דלא יליף מסיני וי"ל כבר אייתי לעיל תניא כוותיה דרבי יוחנן דעדיפא מינה דמתניתין סתמא כרבי יוחנן והדר קאמר תניא נמי כוותיה דריש לקיש דאיכא תנא דסבר כוותיה אבל תימה לי מאי קא מייתי מהא דתניא כוותיה דריש לקיש דילמא רבי יוחנן אמר לך אנא דאמר אפילו כרבי יוסי הגלילי דעד כאן לא קאמר ר' יוסי הגלילי אלא בסיני הכי הוה אבל לדורות לא גמרינן מינה לומר דתסגי בפרישת ששה ימים כמו בסיני כדאמר רשב"ל אלא צריך פרישה שבעה ימים כמו במלואים וי"ל כיון דאשכחן ר' אלעזר דקאמר בסמוך ויקרא אל משה [משה] וכל ישראל עומדים וכו' והיינו כר"ע אלמא כרבי עקיבא דריש ליה לקראי מסתמא משמיה דר' יוחנן רביה אמרה ואף על גב דלא אמרה משמיה דרבי יוחנן אשכחן נמי בס"פ האשה רבה (יבמות דף צו:) כי האי גוונא אזל רבי אלעזר אמר לשמעתיה ולא אמרה משמיה דרבי יוחנן איקפד ר' יוחנן וכו' עד אף ר"א תלמידך יושב ודורש והכל יודעים שתורתך היא אם כן רבי יוחנן דריש להו לקראי כר"ע:

במקום

מסורת הש"ס

א) לקמן ח., ב) [במד"ר יט ו], ג) [ע"ב], ד) [נ"ל כל הזבחים (יז:)],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כה"ג כו' אבל בדורות: (ב) שם ד"ה זה היה מעשה כצ"ל:

מוסף תוספות

א. [ד]מתחזי כמתקן גברא. רש"י פסחים סה: ד"ה הזאה.

תוס' ישנים

הזאה בסיני מי הואי. וא"ת לדידיה נמי דלא יליף פרישת פרה מקרא הזאה דפרה מנא ליה. וי"ל דגבי פרה ניחא ליה משום [מעלה] דכמה מעלות היו בפרה, אבל כאן לא היו מתקנין הזאה מלבם. בזאת יבא אהרן. בירושלמי [פ"א ה"א] מפרש דאותה פרשה מדברת במלואים שמזכיר במיתת בני אהרן שהיתה במלואים. ושני תלמידי חכמים. בחד סגי, אלא טובים השנים מן האחד. ת"ש כאשר עשה ביום הזה. מכח לכפר מוקמינן ליה איום הכפורים לדורות.

תורה אור

1. בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה: ויקרא טז ג
2. כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְיָ לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: ויקרא ח לד
3. וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד יְיָ עַל הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן: שמות כד טז